

Medzinárodné iniciatívy a vnútroštátne nástroje postihovania korupcie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách

Anotácia: Účinný a efektívny boj s trestnou činnosťou korupcie vyžaduje veľké úsilie tak na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni. S cieľom skvalitniť boj s trestnou činnosťou korupcie je potrebné, aby jednotlivé krajiny do svojho právneho systému implementovali a v praxi dôsledne uplatňovali protikorupčné nástroje a opatrenia, ktoré sú prijímané na európskej i medzinárodnej úrovni. Medzinárodné organizácie, akými sú OECD, OSN, Rada Európy, Európska komisia a mnohé ďalšie, pomáhajú tomuto procesu tým, že vytvárajú a v praxi aplikujú mechanizmy hodnotenia úrovne implementácie a efektívnej aplikácie protikorupčných nástrojov, ktoré sa členské krajiny zaviazali plniť v rámci uzatvorených medzinárodných dohovorov týkajúcich sa boja s korupciou. Výsledkom týchto iniciatív je kreovanie vnútroštátneho protikorupčného prostredia v interakcii s iniciatívami medzinárodných organizácií.

Kľúčové slová: trestná činnosť korupcie, vnútroštátna právna úprava korupcie zahraničných verejných činiteľov, medzinárodné protikorupčné iniciatívy, medzinárodné mechanizmy hodnotenia, implementácia dohovoru do právneho systému, monitorovací mechanizmus, dohovor o boji proti korupcii, zmluvné strany dohovoru, pracovná skupina, fázy hodnotenia implementácie dohovoru, systém vzájomných hodnotení členských krajín dohovoru, zahraničný verejný činiteľ, protikorupčná správa Európskej komisie, trestné činy podplácania zahraničných verejných činiteľov.

Úvod

Korupcia je spoločnosťou vnímaná ako jedna z najzávažnejších hrozieb pre stabilitu demokratického a právneho štátu, rozvoja ekonomiky, sociálneho, ekonomického a spoločenského pokroku. Svetová banka identifikuje korupciu ako najväčšiu prekážku ekonomického a sociálneho rozvoja, ktorá podkopáva vládu zákona, deformuje ekonomické prostredie, negatívne ovplyvňuje úroveň verejných financií a bráni rozvoju medzinárodného obchodu. Organizácia spojených národov v Globálnom programe proti korupcii vymedzuje korupciu ako „*zneužitie postavenia na vlastný prospech*“.

Korupciou ako systémovým problémom sa na medzinárodnej, európskej a národnej úrovni zaoberajú mnohé medzinárodné organizácie a inštitúcie, ktoré v posledných rokoch prijali množstvo medzinárodných dohovorov a odporúčaní na zabránenie šírenia tohto negatívneho spoločenského fenoménu. Pretože medzinárodné dohovory len rámcovo vymedzujú legislatívne, inštitucionálne zabezpečenie a aplikáciu nástrojov prevencie a boja s trestnými činmi korupcie, ich praktické uplatňovanie v členských krajinách, s rôznymi právnymi systémami, je značne diferentné. Jednotlivé ustanovenia medzinárodných dohovorov nie sú priamo záväzné pre členské krajiny, zakladajú však povinnosť inkorporovať tieto do právneho systému a zabezpečiť ich efektívne vykonávanie a plnú funkcionálnosť.

Procesu implementácie a praktického uplatňovania medzinárodných dohovorov významnou mierou pomáha monitorovanie a následný mechanizmus hodnotenia vytváraný na úrovni medzinárodných organizácií. V súčasnosti nie je zavedený jednotný koherentný mechanizmus monitorovania a hodnotenia účinnosti protikorupčných politík a dohovorov na medzinárodnej úrovni. Monitorovanie a hodnotenie implementácie odporúčaní v boji s trestnými činmi korupcie je zabezpečované najmä Radou Európy, Európskou komisiou, Organizáciou pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) a Organizáciou spojených národov (OSN).

Uvedené medzinárodné organizácie a inštitúcie vytváraním mechanizmov hodnotenia efektívnosti protikorupčných nástrojov pomáhajú procesu implementácie a praktického uplatňovania odporúčaní, ktoré sa zmluvné krajiny zaviazali plniť v rámci uzatvorených medzinárodných dohovorov. V súvislosti s dodržiavaním záväzkov vyplývajúcich

z medzinárodných dohovorov je hodnotené najmä inštitucionálne zabezpečenie, legislatívne nástroje, ako aj dosiahnutý pokrok štátov v praktickej aplikácii a efektívnom využívaní nástrojov prevencie a boja s trestnými činmi korupcie. Zmyslom a účelom tohto hodnotenia je monitorovanie štátov z hľadiska dosahovania progresie v implementácii a presadzovaní protikorupčných odporúčaní do právneho systému a aplikačnej praxe a zároveň posilnenie ich politickej vôle v boji proti korupcii.

Medzinárodné mechanizmy monitorovania protikorupčného úsilia

Cieľom vytvárania a praktického uplatňovania mechanizmov hodnotenia medzinárodných protikorupčných dohovorov je zlepšenie schopnosti členských krajín bojovať s korupciou monitorovaním plnenia záväzkov, ktoré krajiny podpísaním medzinárodných dohovorov na seba prevzali. Praktickú aplikáciu protikorupčných dohovorov však nemožno zabezpečiť len mechanickou transpozíciou jednotlivých ustanovení dohovorov do národných právnych poriadkov. Ak sa majú dohovory stať účinným a efektívnym prostriedkom boja proti korupcii, vyžaduje si to nemalé úsilie pri ich implementácii zo strany členských krajín.

Vzhľadom na rozdielne právne systémy členských krajín tvorcovia medzinárodných protikorupčných dohovorov koncipujú návrhy týchto dohovorov ako „non self-executing convention“, čo znamená, že ustanovenia jednotlivých dohovorov nie sú priamo záväzné, ale každý členský štát je povinný tieto ustanovenia, resp. zásady v nich obsiahnuté, implementovať do svojho právneho poriadku. Monitorovanie úrovne implementácie medzinárodných dohovorov je dôležitým krokom v ich praktickom uplatňovaní v rámci aplikačnej praxe.

Pretože nie je zavedený jednotný mechanizmus, ktorý by umožňoval monitorovanie protikorupčných politík v jednotlivých krajinách, na medzinárodnej úrovni sú uplatňované viaceré mechanizmy zabezpečujúce monitorovanie a hodnotenie protikorupčného úsilia, medzi ktoré prioritne patria mechanizmy Rady Európy, Európskej komisie, OECD a OSN. Každý z uvedených mechanizmov má isté prednosti, ale aj obmedzenia, ktoré zabraňujú účinne a komplexne riešiť problematiku hodnotenia efektívnosti protikorupčných nástrojov v medzinárodnom meradle.

Mechanizmus vzájomných hodnotení Skupiny štátov proti korupcii GRECO

Z hľadiska potenciálu Európskej únie je najrelevantnejší mechanizmus vzájomných hodnotení v rámci Skupiny štátov proti korupcii GRECO, pretože na ňom participujú všetky členské štáty. Prostredníctvom uvedenej skupiny štátov Rada Európy iniciatívne zabezpečuje implementáciu protikorupčných štandardov a medzinárodne platných noriem v európskom právnom priestore. Vzájomné hodnotenie Skupiny štátov proti korupcii GRECO je prioritne zamerané na monitorovanie dodržiavania protikorupčných noriem stanovených Radou Európy¹, menej sa zameriava na konkrétnu implementáciu právnych noriem a stratégií Európskej únie v boji proti korupcii, čo má za následok ich nedostatočné presadzovanie a aplikáciu v členských štátoch Európskej únie.

Mechanizmus prieskumu Dohovoru Organizácie spojených národov proti korupcii

Nemenej významný z hľadiska medzivládneho monitorovania protikorupčného úsilia krajín je mechanizmus prieskumu Dohovoru Organizácie spojených národov proti korupcii. Uvedený nástroj má aj nedostatky, ktoré obmedzujú jeho potenciál účinne zabezpečovať

---

¹Trestnoprávny dohovor o korupcii prijatý 27. januára 1999 a jeho dodatočný protokol prijatý 15. mája 2003; Občianskoprávny dohovor o korupcii prijatý 4. novembra 1999 a Dvadsať zásad pre boj proti korupcii (uznesenie Výboru ministrov Rady Európy (97) 24).

implementáciu a presadzovanie protikorupčných opatrení v rámci signatárskych krajín dohovoru. Navyše, opakovaný prieskum v rámci mechanizmu je uskutočňovaný v relatívne dlhých cykloch – nevyhovujúcich z hľadiska posúdenia efektívnosti a účinnosti realizovaných odporúčaní.

Mechanizmus odbornej skupiny pre otázky korupcie Európskej komisie

V nadväznosti na uvedené nedostatky medzinárodných mechanizmov a s cieľom posilniť protikorupčnú politiku a skvalitniť opatrenia prijímané členskými štátmi Európskej únie zaviedla odborná skupina pre otázky korupcie Európskej komisie nový mechanizmus, spočívajúci v periodickom vypracovaní správy o boji proti korupcii v členských štátoch Európskej únie. Odôvodnenosť vytvorenia nového mechanizmu spočívala v potrebe zabezpečenia jednotného účinného monitorovania a vyhodnocovania protikorupčného úsilia členských štátov a zároveň v podpore väčšej politickej angažovanosti pri presadzovaní legislatívnych a inštitucionálnych nástrojov boja proti korupcii. Správa o boji proti korupcii v Európskej únii, zverejňovaná počínajúc rokom 2014 každé dva roky, odráža individuálne záväzky, výsledky i nedostatky členských štátov Európskej únie a súčasne určuje ich ďalšie priority s akcentom na zintenzívnenie boja proti trestným činom korupcie.

Monitorovací mechanizmus OECD

Pri objasňovaní medzinárodných mechanizmov monitorovania protikorupčného úsilia nemožno vynechať mechanizmus Dohovoru OECD o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách (ďalej len „dohovor“) a súvisiacich protikorupčných odporúčaní Rady Európy. Dohovor bol prijatý negociačnou konferenciou členských krajín OECD spolu s Argentínou, Brazíliou, Bulharskom, Chile a Slovenskou republikou 21. novembra 1997, podpísaný bol v Paríži 17. decembra 1997. Pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť 23. novembra 1999, publikovaný bol oznámením Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pod č. 318/1999 Z. z.

Uvedený dohovor bol prvým významným medzinárodným nástrojom prijatým s cieľom postihovať korupciu, osobitne v systéme medzinárodných obchodných vzťahov, po ktorom nasledovali dohovory prijaté na pôde Rady Európy, OSN a ďalších významných medzinárodných organizácií a inštitúcií. Osobitosťou monitorovania a hodnotenia implementácie dohovoru je stanovenie prísnych štandardov priebehu celého procesu, ktorý je viacfázový, sledujúci postupné preberanie pravidiel dohovoru do právneho poriadku hodnotenej krajiny. Ustanovenie článku 12 dohovoru, označené ako „*Monitorovanie a následný mechanizmus*“, v znení „*Strany budú spolupracovať pri realizácii programu systematického následného mechanizmu na monitorovanie a podporovanie úplnej implementácie tohto dohovoru*“, deklaruje, že monitorovaniu a hodnoteniu implementácie dohovoru sa musia podrobiť všetky zmluvné krajiny dohovoru.

Monitorovací proces úrovne implementácie dohovoru i súvisiacich odporúčaní na zabránenie podplácania zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách je zabezpečovaný prostredníctvom Pracovnej skupiny OECD pre podplácanie v medzinárodných obchodných transakciách (ďalej len „pracovná skupina“), nazývanej tiež Working Group on Bribery (WGB). Slovenská republika sa stala členom pracovnej skupiny v roku 1997, t. j. ešte pred nadobudnutím právoplatného členstva v OECD a mohla sa tak podieľať na príprave a obsahovom znení jednotlivých článkov dohovoru. Osobitosťou pracovnej skupiny pri monitorovaní implementácie dohovoru je stanovenie prísnych štandardov priebehu celého monitorovacieho procesu.

Etapy monitorovacieho procesu OECD

Monitorovací proces OECD pozostáva z niekoľkých etáp. V prvej etape prebieha tzv. samohodnotenie krajiny, pri ktorom hodnotiaca krajina sama zhodnotí svoj proces implementácie a vykonávania dohovoru formou odpovedí na otázky v štandardizovanom dotazníku zaslanom Sekretariátom OECD na tieto účely. Vypracované odpovede v rozsiahlom dotazníku tvoria základnú informáciu o stave implementácie dohovoru, ktorá je následne analyzovaná a využívaná v celom procese hodnotenia, osobitne pri tvorbe hodnotiacej správy za monitorovanú krajinu.

Ďalšia etapa monitorovacieho mechanizmu implementácie dohovoru pozostáva zo systému „peer review“² vzájomného hodnotenia. Každá zmluvná krajina dohovoru sa podieľa na hodnotiacom procese iných krajín, čím je zabezpečená objektivnosť a systémový prístup v procese monitorovania a vzájomného hodnotenia zmluvných krajín dohovoru. Za proces hodnotenia zodpovedá hodnotiaci tím tvorený zástupcami Sekretariátu OECD a hodnotiteľmi z dvoch zmluvných krajín dohovoru, pričom jedna z hodnotiacich krajín zostáva z dôvodu zabezpečenia kontinuity hodnotiaceho procesu z predchádzajúcej fázy hodnotenia.

Proces hodnotenia pokračuje trojdňovou misiou hodnotiaceho tímu v krajine podrobenej hodnoteniu, počas ktorej sú objasňované a konkretizované odpovede v dotazníku a zodpovedané otázky zo strany hodnotiacej misie. Na hodnotiacej misii sa okrem zástupcov štátnej správy zúčastňujú aj zástupcovia podnikateľskej sféry a mimovládnych organizácií angažujúcich sa v boji s korupciou. Z odpovedí v dotazníku, informácií prijatých počas hodnotiacej misie, ako aj z nezávislého prieskumu otvorených zdrojov hodnotiaci tím vypracuje návrh hodnotiacej správy. V danej etape môžu byť zo strany hodnotiaceho tímu požadované ďalšie upresňujúce informácie a štatistické indikátory viažuce sa na trestnú činnosť korupcie. Hodnotená krajina má aj možnosť predložiť spresňujúce a doplňujúce informácie do pripravovaného návrhu hodnotiacej správy.

V ďalšej etape hodnotenia je návrh hodnotiacej správy prediskutovaný na plenárnom zasadnutí pracovnej skupiny, ktoré zvyčajne trvá 4 dni a uskutočňuje sa v troch čítaniach. Každému čítaniu predchádzajú prípravné stretnutia hodnotiteľov so Sekretariátom OECD a s hodnotenou krajinou k vytypovaným problémovým oblastiam hodnotiacej správy. Počas plenárneho zasadnutia členovia pracovnej skupiny verifikujú informácie z hodnotiacej správy doplňujúcimi otázkami zástupcom hodnotenej krajiny i samotným hodnotiteľom. V prvom čítaní je analyzovaný celý text hodnotiacej správy s identifikáciou ťažiskových problémov a súvisiacich odporúčaní. Druhé čítanie je venované spresneniu formulácie textu a diskusii o návrhu odporúčaní. Počas tretieho čítania prebieha diskusia o čiastkových problémoch hodnotiacej správy a súčasne je schvaľovaná finálna podoba hodnotiacej správy spolu so súvisiacimi odporúčaniami, záverom a tlačovou správou.

V pléne pracovnej skupiny má hodnotená krajina právo podať námietku, vysvetlenie alebo komentár k jednotlivým častiam hodnotiacej správy, avšak rozhodnutia pracovnej skupiny a navrhnuté odporúčania sú pre hodnotenú krajinu záväzné. Až do etapy schválenia hodnotiacej správy v pléne Pracovnej skupiny majú všetky výstupy hodnotiaceho tímu dôverný charakter a nie je možné ich zverejňovať. V etape odsúhlasenia znenia hodnotiacej správy v pléne pracovnej skupiny je jej finálna podoba spolu s tlačovou správou zverejnená na webovom sídle OECD³.

Monitorovací mechanizmus implementácie dohovoru pokračuje následným hodnotením plnenia odporúčaní a podaním písomnej správy o dosiahnutom pokroku do dvoch rokov od hodnotenia krajiny. V prípade zistenia závažných nedostatkov v implementácii dohovoru môže pracovná skupina stanoviť podanie ústnej správy o pokroku v priebehu 12

² <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/Phase3InformationResourcesManualENG.pdf>.

³ www.oecd.org/daf/nocorruption.

mesiacov, resp. písomné hodnotenie v kratších časových intervaloch. Krajina, pri ktorej pracovná skupina vykazuje značnú mieru nespokojnosti s implementáciou a vykonávaním dohovoru a nebol zaznamenaný pokrok od posledného hodnotenia, je podrobená dodatočnému monitoringu vo fáze hodnotenia tzv. „Phase bis review“⁴.

Okrem toho pracovná skupina môže od krajiny, ktorá neplní odporúčania, žiadať predkladanie detailných správ o pokroku v riešení nedostatkov. Informácie o neplnení povinností zo strany členskej krajiny môžu byť taktiež zverejňované na webovom sídle OECD – rovnako ako formálne vyhlásenia Sekretariátom OECD, že krajina neplní medzinárodné záväzky v súvislosti s dohovorom.

Cieľom takto navrhnutého mechanizmu monitorovania implementácie dohovoru na pôde OECD je zlepšiť schopnosť signatárskych krajín dohovoru implementovať nástroje prevencie a boja proti trestným činom korupcie zahraničných verejných činiteľov tým, že hodnotenie vlastných záväzkov je uskutočňované prostredníctvom dynamického procesu vzájomného hodnotenia zo strany zmluvných strán dohovoru. Uvedený mechanizmus hodnotenia je významným impulzom z hľadiska dosahovania pokroku v implementácii a presadzovaní protikorupčných odporúčaní – vyplývajúcich z dohovoru – do reálnych podmienok aplikačnej praxe zmluvných krajín dohovoru.

Fázy hodnotenia implementácie dohovoru

Dohovor je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom, ktorý sa zameriava na boj proti korupcii v zahraničných obchodných transakciách, s cieľom chrániť spravodlivú konkurencieschopnosť v medzinárodných transakciách. Monitorovací proces implementácie dohovoru pozostáva z niekoľkých fáz vzájomných hodnotení, ktoré sa líšia svojím zameraním a poslaním. Cieľom fázy 1 bolo zhodnotenie súladu legislatívneho rámca krajiny s jednotlivými ustanoveniami dohovoru a podmienkami ich praktickej vykonateľnosti, zatiaľ čo fáza 2 bola zameraná na posúdenie inštitucionálneho zabezpečenia z hľadiska praktickej realizácie a vykonávania dohovoru.

Po ukončení fázy 2 vzájomných hodnotení bola prijatá stratégia „Post-Phase 2 OECD assessment mechanism“⁴ – hodnotiaci mechanizmus po fáze 2 OECD hodnotení, ktorý pozostáva z permanentného hodnotenia dosiahnutého pokroku členských krajín dohovoru systémom vykonávania hodnotiacich návštev a cielene zameraného hodnotiaceho procesu. Prvý cyklus takto navrhnutého permanentného hodnotenia zo strany pracovnej skupiny sa uskutočňuje v rámci fázy 3 vzájomných hodnotení, ktorá prebieha v období rokov 2010 – 2014. Cieľom tejto fázy je posúdenie vnútroštátnych právnych predpisov a inštitucionálneho zabezpečenia z hľadiska účinného presadzovania právnych noriem a trestného stíhania korupcie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodno-obchodných vzťahoch.

Každá zmluvná krajina dohovoru musí prejsť celým procesom hodnotenia vo všetkých jej fázach. Takýmto spôsobom sú identifikované nedostatky v implementácii dohovoru a súvisiacich protikorupčných nástrojoch a vytvárané odporúčania na prijatie potrebnej legislatívy, inštitucionálnych i praktických reforiem, ktorých efektívnosť je následne hodnotená v ďalšej fáze vzájomných hodnotení. Hodnotiace správy členských krajín OECD a signatárskych krajín dohovoru z jednotlivých hodnotiacich fáz sú dostupné na webovom sídle OECD⁴.

Protikorupčné opatrenia OECD

V procese presadzovania protikorupčnej politiky a eliminácie zahraničnej korupcie dôležitú úlohu zohráva OECD, s iniciatívou posilnenia politickej angažovanosti signatárskych krajín dohovoru v boji s trestnou činnosťou korupcie zahraničných verejných činiteľov,

---

⁴ <http://www.oecd.org/bribery>

v záujme jej eliminovania a vytvárania bezpečného politického a ekonomického priestoru. V súčasnosti je signatárom dohovoru 41 členských krajín OECD vrátane Slovenskej republiky a 7 nečlenských krajín. Hlavným účelom a zmyslom dohovoru je poskytovať zmluvným stranám legislatívny rámec na ustanovenie trestnosti podplácania zahraničných verejných činiteľov v systéme medzinárodných obchodných vzťahov.

Dohovor vychádza z definície trestného činu podplácania zahraničného verejného činiteľa, zaoberá sa otázkou trestnej zodpovednosti právnických osôb, efektívnosťou trestnoprávných a občianskoprávných sankcií, právomocou v súvislosti s podplácaním zahraničných verejných činiteľov, konfiškáciou príjmov z korupcie, poskytovaním vzájomnej právnej pomoci, ako aj praním špinavých peňazí a s falšovanými účtami. V súvislosti s falšovanými účtami dohovor zaväzuje zmluvné strany, aby prijali nevyhnutné opatrenia zakazujúce zakladanie účtov neevidovaných v účtovných knihách a podobné praktiky používané buď na podplácanie zahraničného verejného činiteľa, alebo na zatajenie takéhoto podplácania. Dohovor taktiež určuje pre zmluvné strany povinnosť ustanoviť podplácanie zahraničných verejných činiteľov za predikatívny trestný čin prania špinavých peňazí a zamedziť, aby vyšetrovanie a trestné stíhanie podplácania zahraničného verejného činiteľa bolo ovplyvnené ohľadmi na národnoekonomické záujmy, potenciálny účinok na vzťahy k iným štátom alebo na totožnosť dotknutých fyzických alebo právnických osôb.

Jednotlivé ustanovenia Dohovoru však nepostihujú všetky aspekty boja proti trestným činom korupcie v medzinárodných obchodných transakciách, zahrňujúc aj oblasť prevencie a zvyšovania povedomia o špecifikách tejto trestnej činnosti, ktorá nie je dohovorom dostatočne upravená. V nadväznosti na uvedenú konštatáciu a v súlade s potrebami aplikačnej praxe bolo obsahové vymedzenie jednotlivých ustanovení dohovoru doplnené odporúčaniami Rady Európy⁵, zameranými na prevenciu a boj s trestnými činmi korupcie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách. Medzi najvýznamnejšie odporúčania vypracované na pôde OECD patria:

- Odporúčanie Rady o podplácaní v medzinárodných obchodných transakciách z 27. mája 1994⁶,
- Revidované odporúčanie Rady o boji proti podplácaniu v medzinárodných obchodných transakciách z 23. mája 1997⁷,
- Odporúčanie Rady o podplácaní a oficiálne podporovaných exportných úverov zo 14. decembra 2006⁸,
- Odporúčanie Rady o daňových opatreniach na ďalší boj proti podplácaniu zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách z 25. mája 2009,⁹
- Odporúčanie Rady pre ďalší boj proti korupcii zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách z 26. novembra 2009¹⁰,
- Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti z 25. mája 2011¹¹.

Všetky odporúčania Rady Európy, rovnako ako Dohovor, sú pre zmluvné strany dohovoru záväzné. OECD prostredníctvom pracovnej skupiny monitoruje ich implementáciu systémom priebežného hodnotenia, z ktorého je vypracovaná verejne dostupná správa

⁵ <http://www.oecd.org/about/whodoeswhat/>.

⁶ <http://www.oecd.org/investment/anti-bribery/anti-briberyconvention/1952622.pdf>.

⁷ <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C%2897%29123/FINAL&docLanguage=En>.

⁸ <http://www.oecd.org/tad/xcred/oecdrecommendationonbriberyandofficiallysupportedexportcreditsadoptedbytheoecdCouncilon14december2006.htm>.

⁹ <http://www.oecd.org/ctp/crime/2009-recommendation.pdf>.

¹⁰ <http://www.oecd.org/investment/anti-bribery/anti-briberyconvention/oecdantibriberyrecommendation2009.htm>.

¹¹ <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/oecdguidelinesformultinationalenterprises.htm>.

o pokroku v transpozícii ustanovení dohovoru a súvisiacich odporúčaní Rady Európy do právneho poriadku hodnotenej krajiny.

Vnútroštátna právna úprava postihovania trestných činov korupcie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách

Slovenská republika bola zo strany OECD monitorovaná a hodnotená vo všetkých doteraz uskutočnených fázach vzájomného hodnotenia a postupne zabezpečuje implementáciu všetkých ustanovení dohovoru i súvisiacich protikorupčných odporúčaní do svojho právneho poriadku a aplikačnej praxe.

Legislatívny rámec boja proti korupcii vrátane korupcie zahraničných verejných činiteľov je v Slovenskej republike tvorený zákonom č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a zákonom č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov. V súvislosti s implementáciou protikorupčných opatrení dohovoru a v súlade s odporúčaniami vyplývajúcimi pre Slovenskú republiku z jednotlivých fáz OECD hodnotenia boli postupne do uvedených trestných kódexov inkorporované viaceré legislatívne zmeny zabezpečujúce ich praktickú implementáciu.

Korupcia zahraničných verejných činiteľov z hľadiska trestnoprávneho vymedzenia predstavuje širší jav, ako je deklarovaný v názve „*Dohovoru OECD o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách*“, ktorý sa viaže len na podplácanie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách. Korupciu zahraničných verejných činiteľov je potrebné vnímať vo všetkých jej podobách, nielen ako trestný čin podplácania, a to vo forme prijímania úplatku, podplácania i nepriamej korupcie.

1.1. Trestné činy prijímania úplatku zahraničného verejného činiteľa

Zahraničným verejným činiteľom sa v zmysle § 128 ods. 2 Trestného zákona rozumie osoba, ktorá zastáva funkciu v zákonodarnom orgáne, súdnom alebo rozhodcovskom orgáne, v nelegislatívnom zhromaždení, alebo v orgáne verejnej správy cudzieho štátu vrátane hlavy štátu, alebo v právnickej osobe, v ktorej má rozhodujúci vplyv cudzí štát, alebo v medzinárodnej organizácii vytvorenej štátmi alebo inými subjektmi medzinárodného práva verejného, ak je s výkonom takej funkcie spojená právomoc pri obstarávaní verejných záležitostí a trestný čin bol spáchaný v súvislosti s touto právomocou.

Trestné činy prijímania úplatku zahraničného verejného činiteľa sú Trestným zákonom vymedzené takto:

§ 330 ods. 1 Trestného zákona – kto ako zahraničný verejný činiteľ priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok v súvislosti s výkonom úradných povinností v úmysle, aby sa získala alebo zachovala neprimeraná výhoda, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov (pre čin spáchaný vo veľkom rozsahu Trestný zákon stanovuje trestnú sadzbu desať až pätnásť rokov).

§ 331 ods. 1 Trestného zákona – kto ako člen zahraničného parlamentného zhromaždenia, sudca alebo úradník medzinárodného súdneho orgánu uznaného Slovenskou republikou alebo zástupca, či zamestnanec medzinárodnej, nadnárodnej, medzivládnej organizácie alebo orgánu, s ktorým je Slovenská republika v zmluvnom vzťahu, alebo ako osoba v obdobnej funkcii priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok v súvislosti s výkonom svojej funkcie, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov (pre čin spáchaný vo veľkom rozsahu Trestný zákon stanovuje trestnú sadzbu desať až pätnásť rokov).

1.2. Trestné činy podplácania zahraničného verejného činiteľa

Trestné činy podplácania zahraničného verejného činiteľa Trestný zákon vymedzuje takto:

§ 334 ods. 1 Trestného zákona – kto priamo alebo cez sprostredkovateľa zahraničnému verejnému činiteľovi alebo inej osobe poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok v súvislosti s výkonom úradných povinností zahraničného verejného činiteľa v úmysle, aby sa získala alebo zachovala neprímeraná výhoda, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov (pre čin spáchaný vo veľkom rozsahu Trestný zákon stanovuje trestnú sadzbu päť až dvanásť rokov).

§ 335 ods. 1 Trestného zákona – kto priamo alebo cez sprostredkovateľa členovi zahraničného parlamentného zhromaždenia, sudcovi alebo úradníkovi medzinárodného súdneho orgánu uznaného Slovenskou republikou alebo zástupcovi, či zamestnancovi medzinárodnej, nadnárodnej, medzivládnej organizácie alebo orgánu, ktorých je Slovenská republika členom alebo s ktorými je Slovenská republika v zmluvnom vzťahu, alebo osobe v obdobnej funkcii poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok v súvislosti s výkonom jeho funkcie, alebo z toho dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov (pre čin spáchaný vo veľkom rozsahu Trestný zákon stanovuje trestnú sadzbu päť až dvanásť rokov).

Na uvedené základné skutkové podstaty trestných činov prijímania úplatku zahraničných verejných činiteľov a trestných činov podplácania zahraničných verejných činiteľov nadväzujú samostatné, kvalifikované skutkové podstaty, viažuce na seba aj okolnosti, podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby ako legálne vyjadrenie miery závažnosti formy trestného činu korupcie. Významnejšia miera závažnosti trestného činu korupcie zahraničných verejných činiteľov môže spočívať v okolnosti, že bol čin spáchaný vo veľkom rozsahu (suma dosahujúca najmenej 133 000 eur).

1.3. Trestné činy nepriamej korupcie

Trestné činy nepriamej korupcie zahraničného verejného činiteľa Trestný zákon vymedzuje takto:

§ 336 ods. 1 Trestného zákona – kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 328, § 329, § 330 alebo § 331, alebo za to, že tak už urobil, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky (ustanovenie zahŕňa aj osobu páchatel'a trestného činu prijímania úplatku podľa § 330 a § 331, ktorou je zahraničný verejný činiteľ).

§ 336 ods. 2 Trestného zákona – kto priamo alebo cez sprostredkovateľa inému sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 332, § 333, § 334 alebo § 335, alebo za to, že tak už urobil, alebo z toho dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky (ustanovenie zahŕňa aj osobu páchatel'a trestného činu podplácania podľa § 334 a § 335, ktorou je zahraničný verejný činiteľ).

Oba trestné činy nepriamej korupcie je možné spáchať priamo alebo cez sprostredkovateľa a rovnako ako pri trestných činoch prijímania úplatku a trestných činoch podplácania je možné vyvodit' trestnoprávnu zodpovednosť nielen za prijatie a poskytnutie úplatku, ale aj za žiadanie, ponúknutie, sľúbenie a vymoženie prísl'ubu úplatku.

1.4. Neoznámenie trestného činu a neprekazenie trestného činu

Povinnosť oznamovať korupciu vrátane korupcie zahraničných verejných činiteľov je uložená v ustanovení § 340 ods. 1 Trestného zákona, ktoré okrem iného upravuje aj trestnú zodpovednosť za neoznámenie trestného činu korupcie. Podmienkou je, aby sa občan

hodnoverným spôsobom dozvedel o tom, že bol spáchaný niektorý z trestných činov korupcie, a toto bezodkladne oznámil orgánom činným v trestnom konaní. Ustanovenie § 341 ods. 1 Trestného zákona ukladá povinnosť oznámiť orgánom činným v trestnom konaní aj prípravu niektorého zo zločinov korupcie. Za nesplnenie povinností uvedených v ustanovení § 340 a § 341 Trestného zákona je možné uložiť nepodmienečný trest odňatia slobody až na tri roky. Trestné činy neoznámenia trestného činu podľa § 340 Trestného zákona a neprekazenia trestného činu podľa § 341 Trestného zákona sú omisívnymi trestnými činmi, čo znamená, že páchatel vedome a úmyselne opomenie povinnosť, ktorú mu ukladá priamo Trestný zákon, teda nekoná, hoci podľa zákona povinnosť konať má.

4. Záver

Slovenská republika je zmluvnou stranou všetkých významných medzinárodných dokumentov, týkajúcich sa boja s trestnými činmi korupcie, ktorých členstvo predpokladá účinnú a efektívnu implementáciu odporúčaní do právneho poriadku a aplikačnej praxe Slovenskej republiky. Jedným z týchto dokumentov je aj dohovor prijatý na pôde OECD zameraný na problematiku korupcie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách.

Slovenská republika je členom OECD od roku 2000, od uvedeného času bol v súvislosti s implementáciou dohovoru a odporúčaniami Rady Európy v Slovenskej republike uskutočnený celý rad legislatívnych a inštitucionálnych zmien – zameraných na prevenciu a postihovanie trestnej činnosti korupcie vrátane korupcie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách. Slovenská republika tak ukázala, že je schopná dodržiavať najnáročnejšie svetové protikorupčné normy a je pripravená byť rovnocenným partnerom ekonomicky najvyspelejších krajín sveta.

Slovenská republika sa kreovaním svojho vnútorného protikorupčného prostredia v interakcii so záujmami medzinárodného zoskupenia štátov OECD podieľa na vytváraní bezpečného politického a ekonomického priestoru v záujme rozvoja svetovej ekonomiky a expanzie hospodárskeho rastu v globálnom meradle.

Literatúra

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pod č. 318/1999 Z. z.

Dohovor OECD o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách.

Korupcia prekážka rozvoja, Veľvyslanectvo USA, Bratislava, október 1999, 36 strán, str. 19.

Phase 3 Monitoring Information Resources.

<http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/Phase3InformationResourcesManualENG.pdf>.

www.oecd.org/daf/nocorruption.

<http://www.oecd.org/bribery>.

<http://www.oecd.org/about/whodoeswhat/>.

<http://www.oecd.org/investment/anti-bribery/anti-briberyconvention/1952622.pdf>.

http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C%2897%29123/FI_NAL&docLanguage=En.

<http://www.oecd.org/tad/xcred/oecdrecommendationonbriberyandofficiallysupportedexportereditadoptedbytheoecdouncilon14december2006.htm>.

<http://www.oecd.org/ctp/crime/2009-recommendation.pdf>.

<http://www.oecd.org/investment/anti-bribery/anti-briberyconvention/oecdantibriberyrecommendation2009.htm>.

Key words: corruption, international anti-corruption initiatives, international mechanisms for evaluation, implementation of the Convention into the legal system, the monitoring mechanism of the Convention against Corruption, system of peer reviews of Member States of the Convention, implementation of the OECD recommendations, the Slovak Criminal law, Convention on combating bribery of foreign public officials in international business transactions.

Summary

Corruption is a threat to good governance, sustainable economic development, democracy and people's welfare. The corrosive effects of bribery can spread across borders, affecting economies and societies everywhere. The ability to address bribery, both domestically, and internationally, is impaired by a lack of transparency, accountability and integrity in the public and private sectors. Weak criminal legislation and anti-corruption mechanisms, and inadequate international cooperation also thwart efforts to combat bribery.

National and international organizations and institutions intensify their efforts to adopt effective tools that enable coordinated action to eliminate corruption and its negative impacts on the community. In this respect, important roles have international documents, which were adopted for promoting policies and recommendations of international organizations in the fight against corruption. The important anticorruption documents were adopted at the European Commission, the Council of Europe, the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), the United Nations (UN) as well as other international organizations.

Due to the differences of the legal systems of the member states international anticorruption conventions are drafted as "non-self-executing". It means that the provisions of the conventions are not directly binding, but each member state is required to implement those provisions into its national law. The process of effective implementation of international conventions into national legal systems significantly affects the monitoring mechanism of international organizations. The purpose of evaluation is to maintain an up-to-date assessment of the structures put in place to enforce the laws and rules implementing the convention and their application in practice. Monitoring also provides an opportunity to consult on difficulties in implementation and to learn from the experiences of other countries.

At the international level, the main existing monitoring and evaluation mechanisms are developed at the OECD (Working Group on Bribery), the Council of Europe (Group of States against Corruption - GRECO), the United Nations (the review mechanism of the UN Convention against Corruption - UNCAC) and the European Commission "The EU Anti-Corruption Report" issued every two years, starting in 2014.

The specific monitoring and assessment mechanisms of international organisations are aimed to encourage political will in the member states and enforcement of the existing legal and institutional tools. The objectives of the evaluation mechanisms should evaluate member states anti-corruption efforts and from there identify appropriate policy action at the national level, which ultimately should lead to a measurable reduction of corruption in the member states.

*pplk. Ing. Helena Kanková
starší referent špecialista
oddelenia medzinárodnej spolupráce
Národnej kriminálnej agentúry P PZ*

Recenzent: doc. JUDr. Mojmír Mamojka, PhD.

e-mail: helena.kankova@minv.sk